

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

05.09.2019

м. Сєвєродонецьк

№ 32 - рк/к

Лисичанське комунальне
спеціалізоване підприємство
по видобутку, обробці, реалізації
води та очищенню стоків
«Лисичанськводоканал»

Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Луганським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) здійснюється дослідження стосовно дій суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність з надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, та органів місцевого самоврядування на відповідність вимогам законодавства про захист економічної конкуренції.

За результатами аналізу інформації, що була отримана у ході досліджень, наявної у нормативних документах виявлено наступне.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення у м. Лисичанськ, Новодружеськ, Привілля Луганської області надає Лисичанське комунальне спеціалізоване підприємство по видобутку, обробці, реалізації води та очищенню стоків «Лисичанськводоканал» (місцезнаходження: вул. Сосюри, 168, м. Лисичанськ, 93106, ідентифікаційний код 03339851, далі – Підприємство, ЛКСП).

Відповідно до інформації у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Підприємство здійснює, зокрема, наступні види діяльності за КВЕД: 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування; - 36.00 Забір, очищення та постачання води (основний).

Таким чином, Підприємство є суб'єктом господарювання в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Свою діяльність з надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення Підприємство здійснює на підставі ліцензії Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) серія АГ №500096, виданої відповідно до постанови НКРЕКП від 19.04.2013 №55 (постановою НКРЕКП від 19.06.2018 №513 ліцензію переоформлено на безстрокову).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (в редакції, яка була чинною до 01.05.2019) житлово-комунальні послуги - це результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб

у жилих і нежилых приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил.

Згідно зі статтею 13 цього ж закону, за функціональним призначенням централізоване постачання холодної води та водовідведення віднесено до комунальних послуг.

У частині п'ятій статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» зазначено, що виконавцем послуг з централізованого постачання холодної води та послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення.

За результатами дослідження, здійсненого відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за №317/6605 (далі – Методика) встановлено наступне.

Відповідно до пункту 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3 Методики визначено, що ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

За визначенням термінів, наведених у пункті 2 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 №630,

- централізоване водовідведення - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у відведенні стічних вод, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових централізованих систем водовідведення;

- централізоване постачання холодної води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного водопостачання.

За звичайних умов споживачі (зокрема, населення – мешканці багатопверхових будинків) не можуть легко перейти від споживання послуг з централізованого постачання холодної води та водовідведення до отримання інших (наприклад, до отримання послуг із придбання води у автопостачальників, магазинах тощо), оскільки отримання таких послуг пов'язано із додатковими витратами коштів (придбати воду у автопостачальників, магазинах і т.п. коштує значно дорожче, ніж у Підприємства), витрачанням зусиль стосовно доставки води до помешкання тощо.

Перехід від послуги з централізованого водовідведення до інших аналогічних послуг також пов'язаний з виникненням великих незручностей для споживачів.

Таким чином, товарними межами ринків, які досліджуються, є послуги з централізованого постачання холодної води та послуги із централізованого водовідведення.

Територіальні межі ринку певного товару відповідно до пункту 6.1 Методики визначаються шляхом установа мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Споживачами послуг Підприємства є, зокрема, фізичні особи – мешканці багатоквартирних будинків, які отримують послуги з централізованого постачання холодної

води та водовідведення від ЛКСП внаслідок того, що системи водопостачання та водовідведення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до відповідних мереж Підприємства.

Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування).

Прокладення ж інших мереж поряд з існуючими, є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

Отже, територіальними межами ринків послуг з централізованого постачання холодної води та централізованого водовідведення є територія міст Лисичанськ, Новодружеськ, Привілля Луганської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) Підприємством для надання послуг з централізованого постачання холодної води та централізованого водовідведення абонентам (споживачам) Підприємства.

Відповідно до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою. Часовими межами даного ринку для здійснення дослідження визначено період з 01.01.2018 по 01.06.2019, оскільки за цей період часу структура даного ринку суттєво не змінювалася.

Бар'єрами для вступу на ринки надання послуг з централізованого постачання холодної води та водовідведення потенційних конкурентів є, зокрема: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг; адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання відповідної ліцензії, інших дозвільних документів.

Слід зазначити, що відповідно до Закону України «Про природні монополії» послуги із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення відносяться до товарних ринків, який знаходяться у стані природної монополії (стаття 5 цього Закону).

Природна монополія – стан ринку, при якому задоволення попиту на ньому є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (стаття 1 Закону України «Про природні монополії»).

Враховуючи наведене, Підприємство здійснює діяльність із надання послуг з централізованого постачання холодної води та централізованого водовідведення на ринках, які знаходяться у стані природної монополії, і на яких у Підприємства немає жодного конкурента.

Отже, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ЛКСП на ринках надання послуг з централізованого постачання холодної води та централізованого водовідведення у територіальних межах міст Лисичанська, Новодружеська, Привілля Луганської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) Підприємством для надання вказаних послуг своїм абонентам (споживачам) протягом періоду часу з 01.01.2018 по 01.06.2019 має ознаки монопольного (домінуючого) становища, оскільки на цих ринках у нього немає жодного конкурента.

За результатами проведених досліджень стосовно діяльності ЛКСП на вказаних ринках

виявлено наступне.

Станом на 01.12.2018 борг ЛКСП перед ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання за спожиту електроенергію складав 172 716,4 тис. грн. (загальний борг), у т.ч. пені та штрафи – 26 434,4 тис. грн.

Враховуючи положення Закону України «Про ринок електричної енергії», з метою пошуку постачальника електроенергії за вільними цінами тендерним комітетом Підприємства з листопада 2018 р. двічі оголошувались відкриті торги на закупівлю електричної енергії на 2019 р. (оголошення від 22.11.2018, ідентифікатор закупівель – UA – 2018-11-22-000829-а та оголошення від 10.12.2018, ідентифікатор закупівлі UA – 2018-12-10-000366-а).

Внаслідок відсутності достатньої кількості (подання для участі у торгах менше двох) пропозицій для проведення аукціонів відповідні закупівлі не відбулись.

Після цього, відповідно до вимог п.4 ч.2 ст.35 Закону України «Про публічні закупівлі» ЛКСП зверталось із запрошенням стосовно проведення переговорів до постачальників електроенергії – ТОВ «Енера-Схід» (Луганська обл.), ТОВ «Укренерговугілля» (Донецька обл.) та інших. Проте згоди на участь у переговорах від них Підприємством отримано не було.

З урахуванням ситуації, що склалась, ЛКСП 27.12.2018 направило до ДПЗД «Укрінтеренерго» заяву-приєднання до умов Договору про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії». Згідно цієї заяви-приєднання постачання електричної енергії відбувалось у період 01.01.2019 – 31.03.2019.

У вказаний період часу Підприємство отримувало електроенергію за ціною 3,90 грн./кВт-год (з ПДВ), у той час як, наприклад, у грудні 2018 вартість електроенергії дорівнювала 3,10 грн./кВт – год.

Субвенції з місцевого бюджету, інших джерел на покриття різниці між тарифами на водопостачання і водовідведення та економічно обґрунтованими тарифами у 2018 та 2019 роках Підприємству не надавались.

Зважаючи на викладене, Підприємством було зроблено певні заходи щодо недопущення припинення постачання електроенергії.

Проте, на думку Відділення, у ході здійснення своєї діяльності ЛКСП не було зроблено усіх необхідних та своєчасних дій, які б могли дозволили мінімізувати втрати від зростання вартості електроенергії, пов'язаної, зокрема, з укладанням договору на постачання електроенергії з постачальником «останньої надії», враховуючи наступне.

Відповідно до постанови НКРЕКП від 24.03.2016 №364 «Про затвердження процедури встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення» зміна тарифів може бути ініційована ліцензіатом шляхом надання до НКРЕКП відповідної заяви щодо встановлення тарифів та доданих до неї документів, зазначених у пункті 2.2 розділу II цієї Процедури, або НКРЕКП без надання ліцензіатом зазначеної заяви (п.4.1); зміна тарифів може проводитись за обставин, що впливають або можуть вплинути на результати діяльності ліцензіата в період регулювання, а саме у випадках: ..зміни протягом строку дії тарифів обсягу окремих витрат, пов'язаних із провадженням ліцензованої діяльності з централізованого водопостачання та/або водовідведення, з причин, які не залежать від ліцензіата, зокрема, збільшення або зменшення ставок податків і зборів, розмірів мінімальної заробітної плати, орендної плати та амортизаційних відрахувань, підвищення або зниження цін і тарифів на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси, якщо це в сукупності призводить до зміни тарифів більше ніж на 5 % від встановленого рівня (п.п.3 п.4.2).

Відповідно до наведеного у п.2.2 розділу II вказаної постанови, одним з документів, які заявник надає до НКРЕКП для встановлення (зміни) тарифів, є копія рішення про встановлення поточних індивідуальних технологічних нормативів використання питної води.

На питання у вимозі Відділення щодо того, чи зверталось Підприємство до НКРЕКП із заявою про перегляд тарифів на послуги з централізованого водопостачання та

водовідведення з моменту укладення договору на постачання електричної енергії з ДПЗД «Укрінтеренерго», ЛКСП відповіло, що такого звернення не було.

Причиною (як наведено у листі Підприємства від 28.05.2019 №01/2359) є те, що 04.06.2018 сплив термін дії Поточних індивідуальних технологічних нормативів використання питної води (ПІТНВПВ), з метою розробки яких ЛКСП у квітні 2018 р. було укладено договір від 02.04.2018 з Харківським національним університетом ім. О.М.Бекетова, але до 10.04.2019 умови договору університетом не виконано – ПІТНВПВ не було розроблено. Тому у квітні 2019 р. укладено договір з ТОВ «Зефір Плюс» на виконання робіт, які наразі не завершено.

Відповідно до наведеного у листі Підприємства від 08.07.2019 №01/1735, спочатку ЛКСП 05.03.2018 уклало договір стосовно розробки ПІТНВПВ з ТОВ «НВП «Екопром».

Після відмови цього суб'єкта господарювання щодо розробки таких нормативів Підприємством 02.04.2018 було укладено відповідний договір №2974/18 з Харківським національним університетом ім. О.М.Бекетова. Строком здачі робіт у договорі визначено 31.05.2018.

Додатковою угодою від 30.05.2018 №1 до цього договору строк здачі робіт подовжено до 18.06.2018.

Проте додатковою угодою від 18.06.2018 №2 до договору від 02.04.2018 №2974/18 строком здачі робіт визначено 30 квітня 2019 року.

Таким чином, враховуючи вимоги п.2.2 розділу II постанови НКРЕКП від 24.03.2016 №364 «Про затвердження процедури встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення», укладаючи додаткову угоду №2 від 18.06.2018 та погоджуючись з наведеним у неї строком виконання робіт стосовно розрахунку ПІТНВПВ Підприємство свідомо (зважаючи, що виконавець отримав право здійснювати роботи у термін до 30.04.2019) позбавляло себе можливості у термін до 30.04.2019 звертатись до НКРЕКП у випадку необхідності зміни тарифів на централізоване постачання холодної води та водовідведення.

Саме такі дії Підприємства (як і наведено у його листі від 28.05.2019 №01/2359) призвели до неможливості звернення ЛКСП до НКРЕКП стосовно зміни тарифів у зв'язку зі зростанням вартості електроенергії, пов'язаної з укладанням договору на постачання електроенергії з постачальником «останньої надії».

Враховуючи наведене, Підприємство після 04.06.2018 надавало послуги з централізованого постачання холодної води та централізованого водовідведення за тарифами, розрахованими з використанням нормативно-необґрунтованого розміру показника ПІТНВПВ, оскільки термін дії цього показника закінчився, а новий розмір показника не було розраховано.

Це могло призвести до використання Підприємством у тарифах на централізоване постачання холодної води та централізоване водовідведення показника ПІТНВПВ у більшому розмірі, ніж мало бути згідно з розрахунками (які не було зроблено), що могло призвести до економічно-необґрунтованого завищення розміру таких тарифів.

Зазначене могло призвести до стягування зі споживачів необґрунтовано завищеної плати за послуги Підприємства, та призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Також слід зазначити наступне.

Відсутність з боку Підприємства звернень до НКРЕКП щодо перегляду тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення з моменту укладення договору на постачання електричної енергії з ДПЗД «Укрінтеренерго» (внаслідок дій, які призвели до неможливості своєчасно отримати роботи із розробки ПІТНВПВ) могло призвести до штучного (внаслідок не перегляду розміру тарифів) накопичення обсягу боргів за спожиту електроенергію.

Зважаючи, наприклад, на те, що заборгованість перед ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» станом на 01.12.2018 р. дорівнювала 172 716,4 тис. грн (загальний борг)

подальше накопичення боргів (у т.ч. й внаслідок не перегляду розміру тарифів) могло взагалі призвести до відмови суб'єктів господарювання - енергопостачальників укладати будь-які відповідні договори з Підприємством (інформація щодо схожої ситуації наведена у листі Підприємства від 28.05.2019 №01/1359 до Відділення). Наслідком цього (не постачання або обмеження постачання електроенергії) було б припинення надання послуг з централізованого постачання холодної води та водовідведення споживачам, або надання таких послуг за графіком, що також призвело б до ущемлення інтересів споживачів.

Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Таким чином, дії Лисичанського комунального спеціалізованого підприємства по видобутку, обробці, реалізації води та очищенню стоків «Лисичанськводоканал» щодо використання у тарифах на централізоване постачання холодної води та централізоване водовідведення нормативно-необґрунтованого розміру показника ПТНВПВ, що могло призвести до економічно-необґрунтованого завищення розміру таких тарифів мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що кваліфікуються за частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку суб'єктом господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи те, що дії Підприємства не призвели до суттєвого обмеження конкуренції, не завдали значних збитків окремим особам чи суспільству (відповідні заяви, звернення до Відділення не надходили), на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Луганського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

РЕКОМЕНДУЄ:

1. Лисичанському комунальному спеціалізованому підприємству по видобутку, обробці, реалізації води та очищенню стоків «Лисичанськводоканал» (місцезнаходження: вул. Сосюри, 168, м. Лисичанськ, 93106, ідентифікаційний код 03339851) здійснити заходи щодо припинення дій із використання у тарифах на централізоване постачання холодної води та централізоване водовідведення нормативно-необґрунтованого розміру показника ПТНВПВ, що могло призвести до економічно-необґрунтованого завищення розміру таких тарифів, які (дії) мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що кваліфікуються за частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку суб'єктом господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Про заходи щодо виконання цих рекомендацій повідомити Луганське обласне територіальне відділення у 30-ти денний термін з дня їх отримання із наданням відповідних доказів (копій підтверджуючих документів тощо).

3. Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

4. Повідомляємо, що за умови вжиття відповідних заходів та виконання положень рекомендацій провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції розпочинатись не буде.

ГОЛОВА КОЛЕГІЇ

К.МЄШКОВ